

ZÁKLADY PRÁVNÍHO ŘÁDU ČR PRO ARCHIVÁŘE

Legislativní zakotvení
archivnictví a spisové služby

Mgr. et Mgr. Lenka Šmídová Malárová, Ph.D.

PROGRAM

- prameny
- zákon o archivnictví a spis. službě
  - předmět úpravy
    - vymezení pojmů
    - výběr a evidence archiválií
    - ochrana archiválií
    - zpracování osobních údajů
    - soustava archivů
    - spisová služba
    - ...

PRAMENY

- **primární**
  - zák. č. 499/2004 Sb.,
o archivnictví a spisové službě
a změně některých zákonů
  - vyhl. č. 645/2004 Sb., kterou se
provádějí některá ustanovení
zákona o archivnictví a spisové
službě
  - vyhl. č. 259/2012 Sb.,
o podrobnostech výkonu spisové
služby

PRAMENY

- **sekundární (výběr)**

- zák. č. 500/2004 Sb., správní řád
- zák. č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- zák. č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů
- zák. č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon)
- zák. č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů
- zák. č. 234/2014 Sb., o státní službě
- zák. č. 121/2000 Sb., o právu autorském
- zák. č. 372/2011 Sb. Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování

**ZÁK. Č. 499/2004 SB.,
O ARCHIVNICTVÍ
A SPISOVÉ SLUŽBĚ**

PŘEDMĚT ÚPRAVY

- vymezení pojmů
- výběr a evidence archiválií
- ochrana archiválií
- práva a povinnosti vlastníků archiválií
- práva a povinnosti držitelů a správců archiválií
- využívání archiválií
- zpracování osobních údajů pro účely archivnictví
- soustava archivů
- práva a povinnosti zřizovatelů archivů
- spisová služba
- působnost Ministerstva vnitra na úseku
- přestupky

VYMEZENÍ POJMŮ (VÝBĚR)

- **legální definice pojmů obsahuje § 2 ZoArch**
  - archiv
  - dokument
  - archiválie
  - původce
  - archivní fond
  - archivní sbírka
  - výběr archiválií
  - zpracování archiválií
  - skartační řízení
  - výkon spisové služby

VÝBĚR ARCHIVÁLIÍ

- povinnost uchovávat dokumenty a umožnit výběr archiválií mají (§ 3 ZoArch):
  - veřejnoprávní původci
  - soukromoprávní původci
  - další subjekty
- výběr archiválií provádí archiv podle své působnosti:
  - ve skartačním řízení
  - mimo skartační řízení
- 4 kritéria výběru: doba vzniku, obsah, původ, vnější znaky (§ 4 a 5 ZoArch)

EVIDENCE ARCHIVÁLIÍ

- archiválie evidované na území ČR = Národní archivní dědictví
- 3 druhy evidence: základní, druhotná, ústřední
  - základní evidenci (přírůstky a úbytky) vedou archivy a kulturně vědecké instituce
  - druhotná evidence je vedena Národním archivem a SoA
  - ústřední evidenci vede Ministerstvo vnitra
- vyřadit archiválii z evidence lze na návrh

SKARTAČNÍ ŘÍZENÍ

- cílem je vyřadit dokumenty, u nichž uplynuly skartační lhůty
- provede se na základě skartačního návrhu
  - žádost podává:
    - původce
    - právní nástupce původce
- skartační řízení se provádí v následujícím kal. roce (po uplynutí skart. lhůt)

OCHRANA ARCHIVÁLIÍ

- zákon stanovuje zvláštní podmínky pro:
  - převod archiválií
    - zásadně vyloučen převod archiválií ve vlastnictví ČR a PO zřízených zákonem
    - zvláštní právní předpisy stanoví podmínky převodu
      - na jinou osobu v ČR
      - do zahraničí
    - v ostatních případech platí zákonné předkupní právo ČR (s výjimkou subjektů uvedených v § 28 odst. 1 ZoArch)
  - poskytování archiválií do užívání – sml. o výpujčce
  - vývoz archiválií
    - podléhá povolení MV
    - pouze dočasně
    - jen za taxativně vymezeným účelem (§ 29 odst. 2 ZoArch)

NAHLÍŽENÍ DO ARCHIVÁLIÍ

- titul – žádost o nahlížení do archiválií (badatelský list)
- nahlížet lze pouze do archiválií starších **30 let**
  - výjimka: archiválie obsahující osobní údaje žijících osob
- lhůta se nevztahuje na archiválie vzniklé z činnosti veřejné správy před datem **1.1.1990**
- právo nahlížet do archiválií může být odepřeno ze zákonem stanovených podmínek (§ 38 odst. 1)

ZPRACOVÁNÍ OSOBNÍCH ÚDAJŮ

■ § 35 odst. 1 ZoArch:

„Pro účely ochrany archiválií jsou veřejné archivy oprávněny zpracovávat osobní údaje žadatelů o nahlížení v rozsahu

- a) jména, popřípadě jmen, a příjmení,
- b) data a místa narození, státního občanství,
- c) adresy místa pobytu fyzické osoby na území České republiky, popřípadě bydliště v cizině, adresy, na kterou mají být doručovány písemnosti podle zvláštního právního předpisu
- d) čísla průkazu totožnosti.“

■ § 78 odst. 2 ZoArch:

„Zpracování osobních údajů pro účely archivnictví, včetně podmínek pro nahlížení do archiválií a pořizování jejich opisů, výpisů a kopií se v případech neupravených tímto zákonem řídí zvláštním právním předpisem.“

SOUSTAVA ARCHIVŮ

■ veřejné archivy:

- Národní archiv
- Archiv bezpečnostních složek
- státní oblastní archivy
- specializované archivy
- bezpečnostní archivy
- archivy územních samosprávných celků

■ soukromé archivy:

- zřizují FO a PO
- nutná akreditace

SPISOVÁ SLUŽBA

- odborná správa dokumentů
- povinnost se vztahuje na veřejnoprávní původce (§ 63)
- primárně elektronicky, sekundárně v analogové (listinné) podobě
- dokumenty se evidují po dobu trvání skartační lhůty, poté se:
  - 1. skartují, nebo
  - 2. vyberou za archiválie
- interní předpis: spisový řád

KONTROLA

- kontrolu na úseku archivnictví a spisové služby provádí
  - Ministerstvo vnitra
  - Národní archiv
  - státní oblastní archivy
- účelem je ochrana archiválií
- nástroj nápravy:
  - rozhodnutí (§ 72 odst. 2)
    - zákaz činností vedoucích k poškození/zničení dokumentů
    - odstranění nedostatků
  - lze podat odvolání → nemá odkladný účinek!

PŘESTUPKY

- upravuje přímo zákon o archivnictví a spis. službě
- dvě kategorie
  - I. přestupky fyzických osob (§ 73)
  - II. přestupky právnických a podnikajících fyzických osob (§ 74)
- **skutkové podstaty:** např. porušení oznamovací povinnosti spojené s převodem nebo vývozem archiválií, porušení povinnosti mlčenlivosti, poškození archiválie, nevrácení archiválie, nedostatečná péče o archiválie)
- **sankce:** pokuta (od 5000 do 1000.000 Kč)

PŘESTUPKY

- **přestupky projednává:**
  - Národní archiv
  - Archiv bezpečnostních složek
  - státní oblastní archiv

**ZÁK. Č. 234/2014 SB.,
O STÁTNÍ SLUŽBĚ**

PŘEDMĚT ÚPRAVY

- vymezení pojmů
- služební poměr
- výkon státní služby
- kárná odpovědnost
- náhrada škody, služební úraz
- právo na informace
- odměňování
- řízení ve věcech služby
- informační systémy
- přech. a záv. ustanovení

VYMEZENÍ POJMŮ

■ státní služba

- soubor práv a povinností, které vykonává státní zaměstnanec v rámci svého služebního poměru
- x veřejná služba (širší pojem)

■ služební poměr

- obdoba „klasického“ pracovního poměru
- řídí se zákonem o státní službě, podpůrně zákoníkem práce

■ státní zaměstnanec

- fyzická osoba, která byla přijata do služebního poměru
- x zaměstnanci samosprávných územích celků

SLUŽEBNÍ POMĚR

- vzniká na základě rozhodnutí o přijetí do pracovního poměru
  - podmínky:
    - podání žádosti
    - plnoletost
    - svéprávnost
    - bezúhonnost
    - státní občanství v rámci ČR nebo EU
    - vzdělání
    - zdravotní způsobilost
    - + následné složení slibu
- služební poměr x pracovní poměr
  - ve státní správě mohou být zaměstnány také osoby, které nemají status státního zaměstnance!
- opravné prostředky
  - odvolání
  - správní žaloba

SLUŽEBNÍ POMĚR

- služební poměr se zřizuje na dobu určitou i neurčitou
- podmínkou trvání služebního poměru je absolvování úřednické zkoušky
- změna služebního poměru (§ 44):
  - služební cesta
  - přeložení
  - převedení
  - změna doby trvání služ. poměru
  - přerušování výkonu služby z důvodu vzdělávání
  - jmenování na služ. místo představeného
  - odvolání ze služ. místa představeného
  - zařazení mimo výkon služby
    - organizační důvody
    - mateřská nebo rodičovská dovolená
    - pro výkon funkce v odborové organizaci

SLUŽEBNÍ POMĚR

- **skončení služebního poměru (§ 71 a násl.):**
  - uplynutí doby služebního poměru
  - na žádost
  - smrtí
  - prohlášením za mrtvého
  - nesplňuje-li státní zaměstnanec podmínky nutné k výkonu státní služby
  - v případě pravomocného odsouzení státního zaměstnance
  - organizační důvody (náležití odbytné)

KÁRNÁ ODPOVĚDNOST

- za porušení služební kázně
  - tj. nedodržování:
    - právních předpisů
    - služebních předpisů
    - příkazů
- uplatňuje se vedle:
  - trestněprávní odpovědnosti
  - a odpovědnosti za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem
- sankce
  - kárné opatření:
    - písemná důtka
    - snížení platu
    - odvolání ze služebního místa představeného
    - propuštění ze služebního poměru

DĚKUJI ZA POZORNOST!